

РЕЦЕНЗІЇ

Сергій Капранов

ПУБЛІКАЦІЇ З ФІЛОСОФІЇ ІНДІЇ, КИТАЮ ТА ЯПОНІЇ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ "СХІДНИЙ СВІТ" (2018-2021)

Вступ

Журнал «Східний світ» – найстаріший науковий сходознавчий журнал, що нині видається в Україні. Він був заснований 1927 р. Всеукраїнською асоціацією сходознавців (ВУНАС) у Харкові [Циганкова 2007: 160]. 1930 р. був перейменований на «Червоний Схід», а наступного, 1931 р., його видання припинилося [ibid.: 162-163]. Це було прямим наслідком сталінських репресій, які на тривалий час перервали розвиток сходознавства в Україні. Видання журналу було відновлене 1993 р. за ініціативи академіка Омеляна Пріцака, засновника і першого директора Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ [Музика 1993]. Головні напрями журналу – історія і філологія. Проте в ньому інколи друкують також статті на теми, дотичні до історії філософії, а також переклади філософських праць. Є в журналі й рубрика «Філософія». Це заслуговує на особливу увагу з огляду на той факт, що в Україні досі немає спеціалізованого наукового часопису, присвяченого східній філософії. Публікації з такої тематики – рідкісні гості на сторінках вітчизняних наукових видань. Тому тим, хто цікавиться нею, було би корисно ознайомитися з тим, які дотичні публікації мали місце в «Східному світі». Цим і зумовлена актуальність цього огляду, в якому ми розглянемо статті, присвячені філософії Індії, Китаю та Японії, а також переклади джерел, що публікувалися в «Східному світі» з 2018 по 2021 рр. Ми включаємо не тільки статті, що опубліковані в рубриці «Філософія», оскільки вона присутня лише в трьох числах висвітлюваного тут періоду (2020, №1, №2, 2021, №1). Ми, утім, не включили до нашого огляду публікацій, присвячених буддійській філософії, оскільки огляд таких статей готує наразі інший автор.

Філософія Індії

Найбільше публікацій за зазначений період присвячено філософії Індії. Насамперед слід відзначити переклади індійської філософської класики, зроблені санскритологом Дмитром Бурбою. У першу чергу це переклад «Бхагавадгіти», що друкувався по частинах з 2018 по 2021 рр. [Бурба 2018a; 2018b; 2018c; 2019a; 2019b; 2019c; 2019d; 2020a; 2020b; 2020c; 2020a; 2021a]. «Бхагавадгіта» – одна з найважливіших пам'яток

© С. Капранов, 2023

класичної індійської релігійно-філософської думки, яка входить до складу епічної поеми «Магабгарата»; без знайомства з нею неможливе вивчення індійської філософії. Переклад Д. В. Бурби вийшов також і окремою книгою [Бурба 2020е]. Проте в журнальній публікації кожна глава або дві глави мають передмову, а книжка містить лише післямову «Від перекладача»; крім того, у журналі значно більше коментарів: наприклад, до глави 10 у журнальній версії 120 коментарів [Бурба 2020а: 129-131, 134-143], а в книзі – лише 51 [Бурба 2020е: 57-62]. Є й деякі відмінності у перекладі: так, на початку глави 10 Крішна звертається до Арджуни «Магабагу» («Міцнорукий») [Бурба 2020а: 129], а в книзі просто «Арджуно» [Бурба 2020е: 57]. Усе це свідчить, що книжковий переклад орієнтований на ширші кола читачів, а публікація у «Східному світі» – на фахівців і науковців суміжних спеціальностей. Тим, хто бажає глибше зрозуміти цей важливий текст, можна порекомендувати звернутися саме до журнальної версії.

Це не перший переклад цієї важливої пам'ятки українською мовою. Раніше виходили переклад у книзі Бгактіведанти Свами Прабгупади «Бгагавадгіта як вона є» [Бгактіведанта Свами Прабгупада 1990] і переклад Микола Ільницького [Ільницький 2019]. Перший з них, однак, відображає погляди того напрямку індуїзму, до якого належить автор книги, а саме, гаудія-вашнавізму, тому має конфесійний характер. Д. Бурба в передмові до першої глави цілком слушно називає його «інтерпретаційним перекладом-коментарем» [Бурба 2018а: 117]. Переклад М. Ільницького є поетичним, віршованим і відрізняється високим художнім рівнем, проте, як завжди в подібних випадках, перекладач нерідко жертвує точністю заради краси. Звісно, цей переклад також не має того ґрунтового довідкового апарату, який є в перекладі, надрукованому в «Східному світі». Переклад Д. Бурби, зроблений прозою, є натомість, науковим, академічним, і це перший такий переклад «Бгагавадгіти» українською мовою.

Цю ж тему продовжує й переклад трактату вайшнавського мислителя X ст. Ямуначар'ї «Гіта-артха-санграха» («Стисла сутність Гіти»), також зроблений Д. Бурбою [Бурба 2021b]. Українською мовою цей трактат опублікований вперше. У ньому вперше текст «Бгагавадгіти» поділено на три частини по шість глав, які пізніше отримали назви «Розділ про дію», «Розділ про поклоніння» і «Розділ про знання»; тут також сформульовано головну ідею кожної глави й подано визначення карма-, джняна- та багкті-йоги. Цей невеликий коментар до «Бгагавадгіти» справив значний вплив на одного з провідних індійських філософів, засновника системи вішішта-адвайта Рамануджі (XI–XII ст.). На відміну від «Бгагавадгіти», цей текст опубліковано з паралельним текстом оригіналу (у латинській транслітерації), а також із граматичним розбором. Як ілюстрацію, наведено репродукцію тексту оригіналу письмом деванагарі. Усе це дуже зручно для читачів, знайомих із санскритом або таких, що вивчають цю мову.

Ще один переклад, опублікований у «Східному Світі» – праця Ананди Кумарасвами (1877–1947) «Східна мудрість і західне знання», перекладена д. філос. н., дослідником історії індійської філософії Юрієм Завгороднім [Завгородній 2020b]. Ананда Кумарасвами – постать, що належить водночас двом світам – Індії і Заходу: його батько був таміл, а мати – англійка; народився він на Цейлоні (нині Шрі-Ланка), зростав у Великій Британії, згодом жив на Цейлоні, а останню частину життя провів у США. Він підтримував тісні зв'язки з індійськими інтелектуалами, зокрема, з родиною Тагорів. Свої твори Кумарасвами писав англійською мовою, проте все життя був палким патріотом Індії. Перекладена Ю. Завгороднім стаття Кумарасвами, проте, не стосується безпосередньо індійської культури чи філософії, на відміну від його головних

творів. Вона присвячена французькому мислителю Рене Генону (1886–1951), засновнику інтегрального, або ж філософського, традиціоналізму, ідеями якого Кумарасвами захопився у зрілий період своєї творчості (не слід, однак, забувати, що сам Генон зазнав сильного впливу адвайта-веданти). Тому цілком природно, що в передмові до статті Ю. Завгородній розглядає її в контексті філософського традиціоналізму, а не індійської філософської думки ХХ ст. Переклад супроводжується ґрунтовними примітками. Враховуючи, що раніше українською виходили лише дві праці Кумарасвами, зазначена публікація є значним внеском у знайомство українського читача зі спадщиною мислителя.

Ю. Завгородньому належить також стаття, присвячена рецепції індійської філософії у творчості Фридриха Ніцше [Завгородній 2020а]. Стаття вийшла в рубриці, присвяченій 175-річчю від дня народження Ніцше. Вона є доопрацьованим варіантом доповіді, виголошеної на СІП розширеному засіданні семінару дослідників східних філософій «Схід у Ніцше. Ніцше на Сході», яке відбулося 28 лютого 2017 року в Інституті філософії імені Г. С. Сковороди НАНУ. Автор застосував оригінальний метод: він виділив у текстах Ніцше лексику, пов'язану з Індією, її культурою та релігійно-філософськими вченнями, і підрахував її частотність, а далі проаналізував сенс, який надає Ніцше окремим лексемам, таким, як «Веди», «чандала», «прана» тощо. У статті проаналізовано п'ять творів Ніцше: «По той бік добра і зла», «До генеалогії моралі», «Сутінки ідолів, або Як філософують молотом», «Антихрист», «Ессе homo», і виділено 30 індологічних лексем. Автором вказано джерела, якими користувався або міг користуватися Ніцше, в окремих випадках вказано конкретні цитати. Виходячи з парадигми Едварда Саїда, Ю. Завгородній характеризує погляди Ніцше на Індію як особливий різновид орієнталізму – неакадемічний філософський орієнталізм, який відрізняється від «звичайного» орієнталізму багатшаровістю – від повторення хибних стереотипів до новаторських прозрінь.

Стаття к. іст. н. Юлії Філь і д. філос. н. Миколи Карпіцького «Захист вайшнавами ISKCON власної ідентичності в контексті дискусій про індуїзм» [Філь 2021] має радше релігієзнавчий, ніж філософський характер, проте вона опублікована в рубриці «Філософія», тому ми вирішили включити її також до нашого огляду. Крім того, філософія в Індії тісно пов'язана з релігією. У статті розглянуто проблеми, з якими стикаються дослідники індуїзму, коли їм необхідно визначити його сутність, характерні риси, а також провести межу між індуїзмом і іншими релігійно-філософськими вченнями. Авторами виділено чотири групи методологічних проблем – ідентичнісна, термінологічна, класифікаторська та практична, а також розглянуто два підходи – централістський і плюралістичний.

Філософія Китаю

Дослідження філософії Китаю в журналі «Східний світ» за період 2018–2021 рр. представлено статтями д. філос. н., китаєзнавця Віктора Кіктенка, який багато років досліджує сучасну китайську філософію і політичну ідеологію. У статті «Огляд історії аналітичної філософії в Китаї (XX – початок XXI століття)» [Кіктенко 2018] запропоновано нову періодизацію розвитку цього напрямку: «західний науковий метод проти метафізики традиційної китайської філософії (1920–1940)»; «діалектичний матеріалізм проти аналітичної філософії: конкуренція західних ідей у Китаї (1950–1970)»; «повернення аналітичної філософії в Китаї (1980 – по теперішній час)». Початком

проникнення аналітичної філософії в Китай В. Кіктенко вважає лекції Бертрана Рассела в Пекіні в 1920–1921 рр. У статті розкрито значення дискусії про науку і метафізику (1920-ті рр.), показано внесок таких філософів, як Дін Веньцзян, Чжан Шеньфу, Чжан Дайнянь, Цзінь Юелінь, Хун Цянь інш., описано становище аналітичної філософії в КНР сьогодні. Автор доходить висновку, що китайські філософи не лише вивчають аналітичну філософію, а й використовують її методи для дослідження традиційної китайської філософії й навіть для її розвитку. Проте цей напрям сьогодні в Китаї не є настільки популярним, як континентальна філософія, постмодернізм або американський прагматизм.

Дві наступні статті В. Кіктенка присвячені розвитку комуністичної ідеології в КНР у другій половині ХХ ст. і на початку ХХІ ст. Стаття «Теорія Ден Сяопіна: практична філософія та оновлена ідеологія Комуністичної партії Китаю» [Кіктенко 2020] присвячена філософським ідеям політичного лідера Китаю, які лягли в основу нового курсу, розпочатого в 1978 р. – Політики реформ і відкритості, який призвів до лібералізації та розбудови ринкової економіки й заклав підвалини сучасного економічного зростання. Показано творчий розвиток Ден Сяопіном теоретичних засад марксизму, ленінізму та ідей Мао Цзедуна; розкрито основні положення теорії Ден Сяопіна – прагматизм, «теорію початкової стадії соціалізму», теоретичне визначення комунізму і шляхів його побудови, «чотири основні принципи» «чотирьох модернізацій». Автор приходить до висновку, що «Ден Сяопін трансформував марксизм-ленінізм в ідеологію національного розвитку, і його концепція була проголошена теоретичною основою політики КНР на наступне століття для побудови початкової стадії соціалізму» [Кіктенко 2020: 35].

Стаття «“Концепція наукового розвитку” Ху Цзінтао: ідеологія третьої соціальної трансформації Китаю» [Кіктенко 2021] присвячена ідеологічним новаціям, що відбулися у КПК у період 2002–2012 рр., коли її очолював Ху Цзінтао. Як вказує автор, «концепція наукового розвитку» «стала важливим стратегічним орієнтиром соціально-економічного розвитку Китаю і побудови соціалізму з китайською специфікою». На його думку, згадана концепція «являє собою систематизовану наукову теорію, яка ґрунтується на природних, гуманітарних і соціальних науках» [Кіктенко 2021: 124]. Її основою є поняття «п’яти цивілізацій», яке включає «соціалістичну матеріальну цивілізацію», «соціалістичну духовну цивілізацію», «політичну цивілізацію», «соціально-економічну цивілізацію» та «екологічну цивілізацію». Воно докладно проаналізоване у статті. Значну увагу приділено також поняттю «соціалістичне гармонійне суспільство», показано, як воно поєднує марксистські ідеї з класичними конфуціанськими. У результаті проведеного дослідження В. Кіктенко робить висновок, що зазначені зміни в ідеології свідчать про перехід КПК на позиції постмарксизму. Загалом статті В. Кіктенка відрізняє глибоке знання матеріалу, використання великої кількості як першоджерел китайською мовою, так і праць сучасних китайських дослідників.

Філософія Японії

Історії японської філософії присвячено статті к. філос. н. Сергія Капранова. Стаття «Китайський період діяльності Кіга Іккі» [Капранов 2018] присвячена біографії японського мислителя і політика Кіга Іккі (1883–1937), відомого насамперед як ідеолог руху «молодих офіцерів» 1930-х рр. Об’єктом дослідження є період, пов’язаний з революційними подіями в Китаї. Зазначений період у статті поділено на чотири частини:

(1) співпраця з китайськими політичними емігрантами в Токіо (1906–1911 рр.); (2) перше перебування в Китаї та участь у Сінхайській революції (1911–1913 рр.); (3) вимушене повернення до Японії (1913–1916 рр.); (4) друге перебування в Китаї (1916–1919 рр.). Показано, що в цей період погляди Кіта Іккі зазнали радикалізації як внаслідок знайомства з китайськими політемігрантами, з ідеями російських народників, есерів та анархістів, так і завдяки особистому досвіду участі в революційних подіях у Китаї. Цей досвід знайшов відображення у книзі «Неофіційна історія китайської революції». В кінцевому рахунку Кіта прийшов до висновку про необхідність революційних змін у Японії, програму яких виклав у найвідомішій своїй праці – «Нарис законопроекту реорганізації Японії». Проведене дослідження дозволило внести істотні корективи в усталені уявлення про цей важливий період біографії мислителя.

У статті «Дзен-буддизм та духовно-інтелектуальний потенціал Японії (друга пол. XIX–XX ст.)» [Капранов 2019] як методологічну основу використано підхід Степана Вовканича (1936–2019), насамперед, розроблену ним концепцію духовно-інтелектуального потенціалу. Розглянуто внесок у розвиток духовно-інтелектуального потенціалу Японії двох провідних шкіл японського дзен-буддизму – Сото та Ріндзай, а також синкретичної школи Самбо кьодан, і, зокрема, їхніх визначних представників – Імакіти Косена, Сяку Соена, Судзукі Дайсецу, Нісіарі Бокусана, Судзукі Сьонрю, Савакі Кодо, Десімару Тайсена тощо. Не забуто видатних філософів і письменників, які зазнали впливу дзен-буддизму – Нісіду Кітаро, Нісітані Кейдзі, Нацуме Сосекі, Ясунарі Кавабату. С. В. Капранов виділяє головні напрямки діяльності дзен-буддистів, об'єктивно спрямовані на розвиток духовно-інтелектуального потенціалу: створення модерних вищих навчальних закладів (наприклад, університетів Ханадзоно та Комадзава), поширення практики дзен серед мирян, вивчення інших духовних традицій (як буддійських, так і небуддійських), західної філософії, а також іноземних мов, популяризація знань про дзен за межами Японії. Останньому напрямку приділено окрему увагу, оскільки, як зазначає автор, у результаті саме поняття «дзен» було переосмислене й набуло універсального значення, що відкрило можливості для міжрелігійного діалогу, насамперед – із християнством. С. Капранов висновок, що «дзен можна розглядати і як особливий інтелектуальний продукт, за допомогою якого Японія зробила значний внесок у світову культуру XX ст.» [Капранов 2019: 10].

Стаття «Від японізму до аніме: з історії рецепції Ніцше в Японії» [Капранов 2020а], як і згадана вище ніцшезнавча стаття Ю. Завгороднього, вийшла в рубриці, присвяченій 175-річчю від дня народження Ніцше. Вона так само написана на основі доповіді, виголошеної на тому ж таки засіданні семінару дослідників східних філософій «Схід у Ніцше. Ніцше на Сході» в Інституті філософії імені Г. С. Сковороди НАНУ (28 лютого 2017 р.). Проте тут розглядається не образ Японії у творчості Ніцше (який обмежився кількома згадками про неї), а сприйняття ідей Ніцше в Японії. С. Капранов зазначає, що першим ввів ім'я Ніцше до японського філософського дискурсу випускник Київської духовної академії Конісі Масутаро [Капранов 2020а: 98]. Розглянуто основні етапи рецепції творчості Ніцше в Японії, його вплив на видатних японських філософів (Нісіда Кітаро, Вацудзі Тецуру, Мікі Кійосі, Нісітані Кейдзі) та письменників (Морі Огай, Місіма Юкіо). Особливістю сучасного сприйняття Ніцше, на думку автора статті, є засвоєння його ідей та його образу популярною культурою – коміксами (манга) й аніме. С. Капранов доходить висновку, що «ідеї Ніцше стали не-

від'ємним складником сучасної японської культури» [Капранов 2020а: 103]. У філософському плані головною особливістю японської інтерпретації Ніцше є прочитання його філософії з погляду буддизму, створення ніцшеансько-буддійського синтезу.

Нарешті, у статті «Інтерпретація янмінізму в пізній творчості Місіми Юкіо» [Капранов 2020b] ідеться про вплив філософії китайського мислителя Ван Янміна (1472–1529) і його японських послідовників на творчість видатного письменника ХХ ст. Місіми Юкіо. Ідеться про твори останніх років життя Місіми – роман «Прудконогі коні» (1966–1968) й есей «Янмінізм як революційна філософія» (1970). У цей період письменник, незадоволений станом сучасного йому японського суспільства, прагне радикальних змін, і, в роздумах про шляхи до них, звертається до філософії. Він приходить до думки, що для його батьківщини єдино придатною національною філософією революції є янмінізм. Розглядаючи історію цього вчення в Японії, Місіма особливу увагу приділяє Осіо Хейхацуро (1796–1837), Сайго Такаморі (1828–1877) та Йосіді Сьоїну (1830–1859). Як показує дослідження, Місіма створив оригінальну інтерпретацію янмінізму в контексті власної «філософії дії», на яку вплинули також ідеї Ніцше.

Висновки

За період 2018–2021 рр. у журналі «Східний Світ» було надруковано загалом 23 публікації, які стосуються філософії Індії, Китаю та Японії (як було зазначено на початку нашого огляду, сюди не включено буддологічні публікації). Із них 9 наукових статей та 14 публікацій перекладів (у тому числі 12 публікацій окремих глав «Бхагавадгіти»). На 2018 і 2019 роки припадає по 5 публікацій, на 2020 – 9, на 2021 – 4. Якщо рахувати за регіонами, то виходить 16 публікацій з індійської філософії, 3 – з китайської і 4 з японської. Дві публікації пов'язані з діалогом культур – рецепцією індійської думки в Європі та західної думки в Японії на прикладі філософії Фридриха Ніцше. Було опубліковано коментовані переклади двох класичних індійських філософських текстів – «Бхагавадгіти» та «Гіта-артха-санграга» Ямуначар'ї, а також переклад праці індійського мислителя ХХ ст. Ананди Кумарасвами. Перекладів творів китайських чи японських філософів, на жаль, не було. Якщо індологічні публікації стосуються значною мірою класичного періоду історії філософії, то китаєзнавчі та японознавчі статті стосуються лише філософії ХХ–ХХІ ст., і значною мірою пов'язані з політичною ідеологією. Це можна пояснити тим фактом, що більшість авторів розглядають публікації (усі, крім Ю. Завгороднього та М. Карпіцького) є співробітниками Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського, тож тематика їхніх статей зумовлена тематикою досліджень Інституту сходознавства. Те, що публікації з китаєзнавчої тематики представлені лише одним дослідником (щодо японознавчої – та сама ситуація), відображає загальний стан досліджень східної філософії в Україні. На жаль, ми маємо небагато науковців, що працюють у цій галузі. Будемо сподіватися, що в майбутньому ситуація покращиться. Загалом можна зазначити, що розглянуті публікації відрізняє високий науковий рівень, і вони є нехай невеликим, але помітним внеском у розвиток української гуманітарної науки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бгактіведанта Свами Прабгупада, А. Ч. (1990) *Бгагавад-Гіта як вона є*. Б. м.: Бгактіведанта Бук Траст.
- Бурба, Д. В. (2018а). Бгагавадгіта, глава 1. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (2), 114-132. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/187>
- Бурба, Д. В. (2018b). Бгагавадгіта, глава 2. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (3), 86-105. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/175>
- Бурба, Д. В. (2018с). Бгагавадгіта. Глава 3. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (4), 116-129. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/163>
- Бурба, Д. В. (2019а). Бгагавадгіта. Глава 4. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (1), 116-131. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/154>
- Бурба, Д. В. (2019b). Бгагавадгіта, глава 5. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (2), 81-92. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/145>
- Бурба, Д. В. (2019с). Бгагавадгіта, глави 6-7. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (3), 68-87. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/136>
- Бурба, Д. В. (2019d). Бгагавадгіта, глави 8-9. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (4), 151-169. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/123>
- Бурба, Д. В. (2020а). Бгагавадгіта, глави 10-11. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (1), 127-152. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.01.127>
- Бурба, Д. В. (2020b). Бгагавадгіта, глави 12-13. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (2), 155-168. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.02.155>
- Бурба, Д. В. (2020с). Бгагавадгіта. Глави 14-15. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (3), 125-138. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.03.125>
- Бурба, Д. В. (2020d). Бгагавадгіта. Глави 16-17. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (4), 108-119. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.04.108>
- Бурба, Д. В. (2021а). Бгагавадгіта, глава 18. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (1), 118-136. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.01.118>
- Бурба, Д. В. (2021b). “Гіта-аргха-санграга” Ямуначар’ї. (Д. Бурба, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (3), 179-194. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.03.179>
- Бурба, Д. В., & Завгородній, Ю. Ю. (2020е). *Бгагавадгіта*. (Д. Бурба, Перекл.; Ю. Завгородній, Упоряд.). Харків: Фоліо.
- Завгородній, Ю. Ю. (2020а). Індія Ніцше як філософський неакадемічний варіант орієнталізму. *Східний світ*, (1), 77-96. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.01.077>
- Завгородній, Ю. Ю. (2020b). Кумарасвами А. Східна мудрість і західне знання. (Ю. Завгородній, Перекл. & Упоряд.). *Східний світ*, (4), 160-175. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.04.160>
- Льницький, М. (2019). *Бгагавад-Гіта*. (М. Льницький, Перекл.). Львів: Априорі.
- Капранов, С. В. (2018). Китайський період діяльності Кита Іккі. *Східний світ*, (1), 40-56. <https://doi.org/10.15407/orientw2018.01.040>
- Капранов, С. В. (2019). Дзен-буддизм та духовно-інтелектуальний потенціал Японії (друга пол. XIX-XX ст.). *Східний світ*, (3), 5-14. <https://doi.org/10.15407/orientw2019.03.005>
- Капранов, С. В. (2020а). Від японізму до аніме: з історії рецепції Ніцше в Японії. *Східний світ*, (1), 97-108. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.01.097>
- Капранов, С. В. (2020b). Інтерпретація янімнізму в пізній творчості Місіми Юкіо. *Східний світ*, (3), 63-70. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.03.063>
- Кіктенко, В. О. (2018). Огляд історії аналітичної філософії в Китаї (XX - початок XXI століття). *Східний світ*, (2), 17-29. <https://doi.org/10.15407/orientw2018.02.017>
- Кіктенко, В. О. (2020). Теорія Ден Сяопіна: практична філософія та оновлена ідеологія Комуністичної партії Китаю. *Східний світ*, (3), 25-36. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.03.025>
- Кіктенко, В. О. (2021). “Концепція наукового розвитку” Ху Цзіньтао: ідеологія третьої соціальної трансформації Китаю. *Східний світ*, (3), 123-134. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.03.123>
- Музика, В. (1993). «Без сходознавства неможливо зрозуміти історію і культуру України» (інтерв’ю Володимира Музики з Омеляном Прицаком). *Східний світ*, (1), 5-8.

- Філь, Ю. С., & Карпіцький, М. М. (2021). Захист вайшнавами ISKCON власної ідентичності в контексті дискусій про індуїзм. *Східний світ*, (1), 102-117. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.01.102>
- Циганкова, Е. (2007). *Сходознавчі установи в Україні (радянський період)*. Київ: Критика.

Одержано 6.10.2022

REFERENCES

- Bhaktivedanta Svami Prabhupāda, A. C. (1990). *Bhagavad-gītā As It Is*. [In Ukrainian]. S. l.: The Bhaktivedanta Book Trust.
- Burba, D. (2018a). Bhagavadgītā. Chapters 1. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (2), 114-132. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/187>
- Burba, D. (2018b). Bhagavadgītā. Chapter 2. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 86-105. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/175>
- Burba, D. (2018c). Bhagavadgītā. Chapter 3. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (4), 116-129. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/163>
- Burba, D. (2019a). Bhagavadgītā. Chapter 4. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 116-131. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/154>
- Burba, D. (2019b). Bhagavadgītā. Chapter 5. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (2), 81-92. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/145>
- Burba, D. (2019c). Bhagavadgītā. Chapters 6-7. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 68-87. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/136>
- Burba, D. (2019d). Bhagavadgītā. Chapters 8-9. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (4), 151-169. <https://oriental-world.org.ua/index.php/journal/article/view/123>
- Burba, D. (2020a). Bhagavadgītā. Chapters 10-11. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 127-152. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.01.127>
- Burba, D. (2020b). Bhagavadgītā. Chapters 12-13. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (2), 155-168. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.02.155>
- Burba, D. (2020c). Bhagavadgītā. Chapters 14-15. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 125-138. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.03.125>
- Burba, D. (2020d). Bhagavadgītā. Chapters 16-17. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (4), 108-119. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.04.108>
- Burba, D. (2021a). Bhagavadgītā. Chapter 18. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 118-136. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.01.118>
- Burba, D. (2021b). Yāmunā's gītārtha-saṁgraha. (D. Burba, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 179-194. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.03.179>
- Burba, D., & Zavhorodnii, Y. (2020e). *Bhagavadgita*. (D. Burba, Transl.; Y. Zavhorodnii, Comment.). [In Ukrainian]. Kharkiv: Folio.
- Fil, Y., & Karpitsky, M. (2021). Vaishnavas of ISKCON and the protection of their own identity in the context of the discussions on Hinduism. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 102-117. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.01.102>
- Ilnytskyi, M. (2019). *Bhagavad-Gita*. Translated by M. Ilnytskyi. [In Ukrainian]. Lviv: Apriori.
- Kapranov, S. (2018). The Chinese period of Kita Ikki's activities. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 40-56. <https://doi.org/10.15407/orientw2018.01.040>
- Kapranov, S. (2019). Zen Buddhism and the spiritual-intellectual potential of Japan (second half of the 19th – 20th cent.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 5-14. <https://doi.org/10.15407/orientw2019.03.005>
- Kapranov, S. (2020a). From Japanism to anime: on the history of Nietzsche's reception in Japan. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 97-108. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.01.097>
- Kapranov, S. (2020b). Interpretation of Yangmingism in the late works of Mishima Yukio. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 63-70. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.03.063>
- Kiktenko, V. (2018). The review of the history of analytical philosophy in China (20th - the beginning of the 21st century). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (2), 17-29. <https://doi.org/10.15407/orientw2018.02.017>

- Kiktenko, V. (2020). Deng Xiaoping theory: practical philosophy and renewed ideology of the Chinese communist party. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 25-36. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.03.025>
- Kiktenko, V. (2021). Hu Jintao's concept of scientific development: the ideology of china's third social transformation. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (3), 123-134. <https://doi.org/10.15407/orientw2021.03.123>
- Muzyka, V. (1993). «Without Oriental Studies it is impossible to understand history and culture of Ukraine» (V. Muzyka interviewed O. Pritsak). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 5-8.
- Tsyhankova E. (2007) *Oriental Studies Centers in Ukraine (The Soviet Period)*. [In Ukrainian]. Kyiv: Krytyka.
- Zavhorodnii, Y. (2020a). Nietzsche's India as a philosophical and nonacademic version of orientalism. [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (1), 77-96. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.01.077>
- Zavhorodnii, Y. (2020b). A. Coomaraswamy. Eastern wisdom and western knowledge. (Y. Zavhorodnii, Transl. & Comment.). [In Ukrainian]. *The World of the Orient*, (4), 160-175. <https://doi.org/10.15407/orientw2020.04.160>

Received 6.10.2022

Sergii Kapranov

Publications on the philosophy of India, China and Japan on the pages of the journal *The World of the Orient* (2018-2021)

An overview of publications devoted to the philosophy of India, China and Japan (articles and translations of sources) in the journal *The World of the Orient* from 2018 to 2021 (publications in the field of Buddhist Studies are not included here).

Sergii Kapranov

Публікації з філософії Індії, Китаю та Японії на сторінках журналу "Східний світ" (2018-2021)

Огляд публікацій, присвячених філософії Індії, Китаю та Японії – наукових статей та перекладів джерел – у журналі «Східний світ» з 2018 по 2021 рр. (сюди не включено будь-яких публікацій).

Sergii Kapranov, PhD in Philosophy, Senior Fellow, A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine.

Сергій Капранов, к. філос. н., с. н. с. Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України.

e-mail: s_kapranov@yahoo.com
